

Motion till riksdagen 2024/25:2509

av **Mattias Vepsä m.fl. (S)**

Stärk demokratin och inför ett lobbyregister

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av lagstiftning för att stärka demokratin och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har inte ett lobbyistregister och det borde övervägas lagstiftning på området. I USA måste lobbyister förmedla vilka kunder de representerar, vilka frågor de arbetar med och hur mycket de får betalt. Även inom EU ska lobbyister vara registrerade.

De senaste åren har flera läckor och avslöjanden i media visat att partier och politiker på olika nivåer i samhället låtit sig påverkas av tunga lobbyister och kapitalintressen. Detta skadar tilltron till demokratin och öppnar upp för att den med störst plånbok kan köpa sig fördelar i samhället.

Privatiseringen av välfärdsstaten har gett upphov till en växande lobbyism, som ämnar försvara de privata bolagens vinstnivåer i omsorgs- och utbildningssektorn. Denna utveckling skjuter fart, med bevisligen skadliga effekter på vårt politiska systems trovärdighet och integritet.

Det kan handla om hur vissa partier och företrädare, efter uppenbar påverkan genom exempelvis bjudmiddagar och resor betalda av tunga ekonomiska intressen, har bytt uppfattning. Det gäller hur partier har gett upp kampen mot vinster i välfärden eller hur

skolmarknadsbolagen har direktaccess till landets ledande politiker och skickar peppande sms. Fokus flyttas från barnens rätt till utbildning till företagens möjligheter att öka sin vinst. Politiska förslag har alltså lätt kunnat vandra från företagsstyrelser till riksdagen.

Ett iögonfallande och aktuellt exempel på denna oroande utveckling var när Internationella engelska skolans lobbychef – före detta moderat kommunalråd – i februari 2023 mejlade ett färdigt förslag på beslut till Utbildningsdepartementet. Denna typ av påtryckningar på politiken från lobbyorganisationer är ofta en hemlig verksamhet, som försvårar för allmänheten att få en klar bild över vilka intressen som faktiskt styr politiska beslut.

En av grundtankarna bakom svensk offentlighetsprincip är att insyn och öppenhet kan motverka korruption och stärka allmänhetens förtroende för demokratins funktionssätt. Den utgör fortfarande kärnan i svensk demokrati men det är tydligt att den behöver utvecklas. Sverige har hamnat på efterkälken. Till skillnad från medborgare i till exempel Irland, Kanada, Frankrike och Tyskland saknar svenskarna helt möjlighet att se vilka aktörer som försöker påverka våra folkvalda. Även i Finland har frågan om ökad lobbytransparens utretts.

För svenska politiker i Europa och i Sverige finns idag helt olika krav på insyn. För våra europaparlamentariker och vår EU-kommissionär kan medborgarna snabbt och enkelt ta del av vilka lobbymöten dessa haft. För Sveriges regering är man istället utlämnad till att begära ut och gå igenom en stor mängd mejlkonversationer.

Under den socialdemokratiska regeringen 2014–2022 gjordes ett arbete för att skapa karantänsregler för politiker och höga politiska tjänstemän, vilket är ett steg i rätt riktning men mer kan göras för att öka transparensen i det politiska livet.

I Region Stockholm har regionala regelverk införts och det är ju alldeles uppenbart att närheten mellan högerns partier och lobbyisterna där har inneburit att vården utsatts för marknadsexperiment. Betalar för det gör skattebetalarna dubbelt om, först genom höga konsultnotor men också genom långa köer till akutmottagningarna och med en söndersplittrad vård.

Det är dags att se över en lobbyistlagstiftning. Det är uppenbart att den här sortens möten kommer att fortsätta att hållas. Och när de inträffar ska vi som medborgare och skattebetalare få information om dem. Allt annat är odemokratiskt. För att säkerställa öppenhet och demokratisk kontroll över politiska processer är det avgörande att vi

agerar mot denna form av lobbyism. Uppdaterade karantänsregler och introduktionen av ett lobbyistregister är två effektiva steg som ska tas för att förebygga denna utveckling och bevara demokratin

Mattias Vepsä (S)

Anders Ygeman (S)

Lawen Redar (S)

Jytte Guteland (S)

Daniel Vencu Velasquez Castro (S)

Annika Strandhäll (S)

Kadir Kasirga (S)

Mirja Räihä (S)

Markus Kallifatides (S)